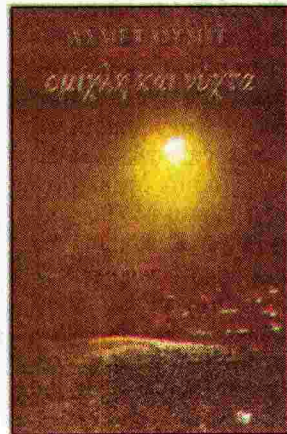
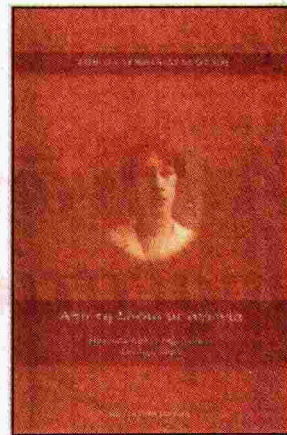

Κριτική - παρουσιάσεις: **Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου**

ΧΩΡΙΣ νά τό καταλάβουμε ό Ίανουάριος του νέου έτους όδεύει πρός τό τέλος του. Τήν προσεχή έβδομάδα θά έλθομε άντιμέτωποι μέ τό έρώτημα τί άκριβώς θά γίνη μέ τόν έορτασμό τής μνήμης των Τριών Ίεραρχών, άργίας καθιερωμένης άπό τόν Καποδίστρια ήδη ως ιδιαίτερας ήμέρας γιά τά σχολεία. Ίδωμεν...

***

- **Ζωή Παλένθια-Δραγούμη, Άπό τή Σόφια μέ άγωνία. Ήμερολογιακές σημειώσεις, Άνοιξη 1941** (έκδ. Μπάγκειον Ίδρυμα, σελ. 62). Τό βιβλίο εκκλοφόρησε άπό μή έμπορικόν φορέα, άπό τό Μπάγκειον Ίδρυμα πού δοκιμάζει γιά πρώτη φορά ίσως τίς δυνάμεις του στόν χώρο των εκδόσεων. Ή Ζωή Δραγούμη (1882-1964) ήταν μία άπό τίς έξι άδελφές του Ίωνος Δραγούμη και ή μόνη ίσως πού είχε ευτυχισμένον γάμο σέ αυτήν τήν οικογένεια. Παντρεύθηκε τό 1913 στην μόλις έλευθερωμένη Θεσσαλονίκη τόν εκεί ύποπρόξενο τής Ισπανίας Julio Palencia y Alvarez Tubau (1884-1952) και τόν άκολούθησε στίς συνεχείς μεταθέσεις του άπό πόστο σέ πόστο μέχρι τήν γενναία άπόφασή του τό 1943 νά προσφέρει άσυλο στους Έβραίους τής Βουλγαρίας (όπου ύπηρετούσε τότε) πού διέθεταν ισπανικό διαβατήριο και νά διευκολύνη τήν άπελευθέρωσή τους και τήν διάσωσή τους άπό τήν μεταφορά στά στρατόπεδα του Γ Ράιχ, άπόφαση πού εκόστισε τήν περαιτέρω σταδιοδρομία του. Ο Παλένθια άπελάθηκε άπό τήν Βουλγαρία και τό καθεστώς του Φράνκο δέν του άνέθεσε άλλο ύπεύθυνο πόστο έπειδή γιά τήν διάσωση των 300 ισπανοβραίων είχε έξαπατήσει τόσο τίς βουλγαρικές όσο και τίς ισπανικές άρχές. Πέθανε στην Γερμανία τό 1952. Τό κείμενο πού δημοσιεύθηκε τώρα άπό τά οικογενειακά άρχεία των Δραγούμη άποκαλύπτει τήν άγωνία τής λογίας και σεμνής Ζωής Δραγούμη γιά τίς τύχες τής πατρίδος της κατά τό καιρίο έτος 1941 άπό τόν Μάρτιο ως τόν Μάιο του έτους εκείνου πού κατώρθωσε νά έπιστρέψη γιά λίγο στην Έλλάδα. Είναι μία μαρτυρία πατριδολατρίας και άγωνίας. Μεγάλο και βαρύτατο πλήγμα γιά τήν συγγραφέα ύπήρξε ή είδησις πού έπεβεβαιώθη στην συνέχεια περί παραχωρήσεως τής Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στην Βουλγαρική κατοχή άπό τό Βερολίνο και

αυτό χωρίς καν ή Βουλγαρία νά έχη προλάβει νά κηρύξη τόν πόλεμο κατά τής Έλλάδος! Τό μικρό αυτό βιβλίο παρουσιάζει και κάτι άκόμη: τό εκπληκτικό χάρισμα λογιωσύνης και συγγραφικής ικανότητας μιάς δόκληρης οικογενείας είτε τά μέλη της ασχολήθηκαν σοβαρά μέ τά γράμματα είτε όχι.

***

- **Μιχάλης Μαλανδράκης, Patriot** (έκδ. Πόλις, σελ. 96, ευρώ 10). Μία ενδιαφέρουσα νουβέλλα και πρώτη έμφάνισις στά γράμματα γιά τόν συγγραφέα πού έχει τήν αυτήν ήλικία μέ τόν ήρωά του: είναι 23 έτών, άπόφοιτος τής Σχολής Κινηματογράφου και Τηλεόρασης Σταυράκου και πτυχιούχος του Τμήματος ΜΜΕ του Παντείου Πανεπιστημίου. Έπέλεξε ως ήρωά του έναν νεαρό Άλβανό μετανάστη δεύτερης γενιάς πού ζη και πεθαίνει στην Άθήνα. Ή πορεία του ήρωα Αγκίμ/Γιάννη είναι άντιπροσωπευτική σέ κάποιον βαθμό των παιδιών αυτών πού έχουν περάσει άπό τά έλληνικά σχολεία, έχουν πρώτη γλώσσα τήν έλληνική, αλλά δέν είναι Έλληνες, είναι Άλβανοί. Βεβαίως ό ήρωάς του είναι κάπως άκραιοσ διότι καθώς δέν βρίσκει εργασία παρά μόνον ως σερβιτόρος, παραλλήλως παίξει κλαρίνο στους δρόμους τής Άθήνας έως ότου τόν «άνακαλύπτει» κάποιος και του προσφέρει εργασία σέ νυκτερινό κέντρο. Άπό τήν στιγμή πού μπαίνει στόν «χώρο τής νύχτας» δέν υπάρχουν περιθώρια άθωότητος. Και ό ήρωας έχει κακό τέλος, «δι' άσήμαντον άφορμήν». Τό κείμενο έχει καλή παρατήρηση, όρθή δομή χαρακτηριστων, ταχύν ρυθμό και καλό ύφος, άπλό και άμεσο. Όλα λαμπρά δείγματα ότι ό συγγραφέας ύπόσχεται πολλά άν καλλιέργηση περισσότερο τόν λόγο του.

***

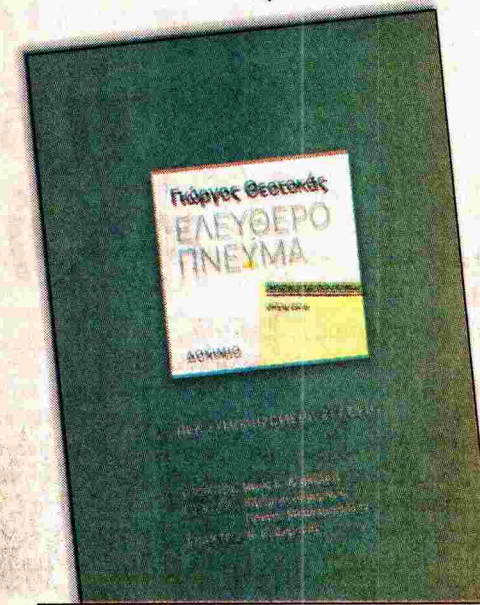
- **Δημήτρης Σωτάκης, Ο μεγάλος ύπηρετής** (έκδ. Κέδρος, σελ. 350, ευρώ 14,40). Ο συγγραφέας έχει ήδη μακρά πορεία στόν χώρο τής λογοτεχνίας και έργα του έχουν μεταφρασθή σέ πολλές γλώσσες, όχι μόνον ευρωπαϊκές. Τό νέο μυθιστόρημά του άκολουθεί τήν πορεία προηγούμενων στό ότι είναι άλληγορικό και άρκετά δυστοπικό. Ο άφηγητής είναι ένας έπιτυχημένος έπιχειρηματίας πού προσλαμβάνει τόν οικιακό βοηθό του θείου του,

ένα είδος ψυχοπαιδιού ίσως, γιά νά τόν βοηθήση νά θέση σέ τάξη τήν καθημερινότητά του, πού έξελίσσεται σέ χαοτική. Ο ύπηρετής σιγά-σιγά αναλαμβάνει περισσότερες ευθύνες μέχρι του σημείου νά άρχισή νά ύποκαθιστά τό άφεντικό του του άκόμη και στίς έπιχειρήσεις και στίς αισθηματικές ιστορίες. Και τό άφεντικό, ό έπιχειρηματίας, άπελευθερώνεται μέν άπό τήν καθημερινή τύρβη και μπορεί νά επιδίδεται στίς άτελείωτες πεζοπορίες του μέσα στην πόλη, αλλά άποξενώνεται άπό τήν εργασία του, τίς έπαφές του μέ τούς φίλους, τήν αισθηματική σχέση του και έν τέλει και τό σπίτι του άφου καταντά νά γυρίζει άνέστιος και λμοκτονών γιά νά καταλήξη νά πεθάνη άπό πείνα στό κατώφλι του σπιτιού, όπου κανένας δέν του άνοίγει τήν πόρτα. Ή άλληγορική άφήγησις γίνεται μέ τρόπο διακριτικό και ύφέρποντα, σταδιακά, καθώς τό πραγματικό συγγέεται πρός τό φαντασιακό. Φυσικά στό τέλος κυριαρχεί ή πραγματικότητα. Διότι ό περιπλανώμενος έπιχειρηματίας πού όνειρεύεται, δέν είναι τίποτε άλλο άπό τόν κυρφό εαυτό μας πού θέλει εκείνα πού δέν μπορεί νά άποκτήση ή πού άν τά άποκτήση χάνει τήν ουσία.

***

- **Αχμέτ Ουμίτ, Ομίχλη και νύχτα** (μτφρ. Στέλλα Βρετού, έκδ. Πατάκη, σελ. 480, ευρώ 15,50). Ένα άκόμη άστυνομικό μυθιστόρημα άπό τόν γνωστό Τουρκο συγγραφέα. Αυτήν τήν φορά ή άφήγησις εκτυλίσσεται στους κόλπους των τουρκικών μυστικών ύπηρεσιών, όπου εργάζεται ό ήρωας Σεντάτ. Παρ' ότι είναι παντρεμένος και μέ παιδί, έρωτεύεται τρελλά τήν Μινέ και αυτό γίνεται άφορμή καταστροφής. Ή άφήγησις τηρεί όλους τούς κανόνες τής άστυνομικής πλοκής, αλλά περιέχει και σελίδες πού μäs κινούν τό ενδιαφέρον γιά ποικίλους λόγους. Έτσι, γίνεται συγκυριακά πολύ ενδιαφέρουσα ή πτυχή τής έπιλογής θυματοποιήσεως δύο Έλληνίδων γυναικών άπό τόν έλάχιστο έναπομένοντα πληθυσμό τής Πόλης άπό τούς Τουρκοκούς του περιγύρου τους σέ μία έφιαλτική έπιθετικότητα έναντιον παντός μη τουρκικού, ένω και εκ των άλλων προσώπων πού δρούν στίς σελίδες του βιβλίου ό ποιητής και ό διανοούμενος είναι εκείνοι πού είναι έξ όρισμού καταδικασμένοι στην σημερινή τουρκική κοινωνία...

Έλεύθερο πνεύμα

ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ σέ τρίτη έκδοση (α' 1929, β' 1973) τό περίφημο δοκίμιο του Γιώργου Θεοτοκά, **Έλεύθερο πνεύμα** (έκδ. Βιβλιοπωλείον τής Έστίας, σελ. 176, ευρώ 16). Ή έκδοσις συμπληρώνεται άπό πρόλογο του άνεψιού του Θεοτοκά Καθηγητού Νίκου Κ. Άλιβιζάτου, εισαγωγή των Κατερίνας Λαμπρινού και Γιάννη Μπαλαμπανίδη, και έχει άντί έπιμέτρου τήν εισαγωγή του Κ.Θ. Δημαρά στην β' έκδοση του 1973.

Ο Θεοτοκάς (1905-1966) μέ τό δοκίμιο του αυτό έκαμε μία πραγματικά έντυπωσιακή είσοδο στόν κόσμο των έλληνικών γραμμάτων. Μέ τήν όρμή των 24 έτών του διετύπωσε ένα κείμενο πού θεωρήθηκε και έξακολουθεϊ νά θεωρείται ως τό «μανιφέστο» τής Γενιάς του '30 στόν ιδεολογικό χώρο. Γιά τήν σημερινή πραγματικότητα τό κείμενο έχει πολλά τρωτά είναι άλήθεια. Απορρίπτει συλλήβδην παλαιότερους συγγραφείς, περίπου όλους πλίν Παλαμά και Σολωμού, ίσως και του Ίωνος Δραγούμη! Απορρίπτει κυρίως τήν ήθογραφία τής Νέας Άθηνάικης Σχολής, μέ άλλα λόγια όμαδικώς τόν Παπαδιαμάντη και τόν Ξενοπούλο, τόν Καβάφη και τόν Σκελιανό, φυσικά και τούς λοιπούς έλάσσονες. Τά σημαντικά στοιχεία του κειμένου είναι ή δυναμική έκφράσεως και ή ζωτικότητα πού μαρτυρούν στην γενιά πού έζησε τήν Μικρασιατική Καταστροφή στά παιδικά ή έφηβικά τους χρόνια τήν έντονη έπιθυμία νά ξεπεράσουν τήν ήττα και τήν άπαισιοδοξία και νά οικοδομήσουν μία νέα εποχή. Αυτό βεβαίως χωρίς νά ύπομιάζονται ότι ή Μοίρα τους έπεφύλασε νέα πολλαπλή δοκιμασία μεταξύ 1940 και 1950. Ο Θεοτοκάς μέ τό μετέπειτα έργο του έπεβεβαίωσε τήν πρόβλεψη του κριτικού σημειώματος τής «Έστιας» του 1929 ότι «Ο νέος αυτός συγγραφέας έχει όλα τά προσόντα πού χρειάζονται διά νά δημιουργήση. Μέ τό βιβλιόραμά του, πού κτυπά τήν στείραν κριτικήν, αναλαμβάνει τήν ύποχρέωσιν τής δημιουργίας αυτής. Άς τόν περιμένωμεν». Άλλά ξαναδιαβάζοντας τό πρωτόλειο δοκίμιο του ό σημερινός ώρμος άναγνώστης αισθάνεται ότι προσεγγίζει ένα δροσερό μέν κείμενο, αλλά μέ μεγάλες και σκληρές άδικίες πρός τούς προηγηθέντες.

